ԺԲ. ՏԱՐԻ 3534 (Ն. Տ.) 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1895 — 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1895 — 18 ՋԻՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ 1313 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ

Գալաթիա, Կ. Պոլիս

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Գրական

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանկ	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Ֆրանկ. Ոսկի	2
Դատարաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Դուռս	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ հրատարակութիւն չի տրուիր։

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Հեռեւեալ տան տպագրական խմբագրութեամբ տպուած
Schiff, Srpek & Comp. à Vienne (Autriche)

ԻԶՄԻՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԸ

Իզմիրէն ուրախալի լուր մը կը հասնի։ Մեծարգեան վարժարանին կից անհատական բարերարութեան մը շնորհիւ կառուցուած Արհեստանոցը բացուեր է և Դեկ. առաջնորդին ձեռքով գործարանէն յանձնուեր են յատուկ հոգաբարձութեան մը որ կը ստանձնէ անոր մնատակարարութիւնն ու հսկողութիւնը։ Բացման հանդէս չէ կատարուեր. Արհեստանոցի կառուցողին բացակայութեանը պատճառով, բայց գործիներն ու կազմածները պատրաստ են և աշակերտ կ'ընդունուի արդէն։

Այս առթիւ, Հոգաբարձութիւնը Յայտարարութիւն մը հրատարակած է, որով հրաւէր կ'ուղղէ քաղաքին ազգայիններուն՝ իրենց պէտքերն Արհեստանոցէն գնել, որով ինքն խաբուելու չեն ենթարկուիր։ Երկրորդ, տեղւոյն և ճարտարարուղ կ'ըլլայ իրենց գնածը, որով է իրենք կ'օգտուին և թէ ազգաբիկ ուսանողաց խրախոյս և միանգամայն նոցա ապագային սատար հանդիսացած կը լինին։

Ազգային Արհեստանոց մը ունենալու պէտքը վաղուց ի վեր զգալի դարձած էր Իզմիրի մէջ, ուր ժողովուրդը՝ գործնական ըմբռնումով՝ կը փափաքէր որ ազգաբնակ դպրոցականներ իրենց աւանդուած նախակրթութեան հետ արհեստ մը սորվէին։ Կարապետ էֆ. Արապեան, հանրային այս արդար ըղձին գոհացում տուած է, կառուցանելով լուսաւոր և ընդարձակ շէնք մը, երեք առանձին սրահներու բաժնուած, ուր կ'աւանդուին համեստ՝ բայց կարեւոր արհեստներ. կօշկակարութիւն, հիւսնութիւն և թիթեղագործութիւն։ Երեք հմուտ և փորձ վարպետներ սկսած են գործնական դասեր աւանդելու։ Ձեռք բերուած աշխատութեան արդիւնքին մէկ մասը պիտի յատկացուի Արհեստանոցի Մատակարարին, շրջանաւարտ աշակերտներուն ի նպաստ։

Հոգաբարձութիւնը չի վարանիր բացխնաւորելու, թէ ո՛րև է արտադրութիւն տակուն. ճաշակաւոր և մնանատնդ շուկայի գիներէն չափաւոր ու աւելի ոժան պիտի ըլլայ, և կը հաղորդէ միանգամայն երեք հայ վարպետներուն անունները որոնց ճարտարութիւնն ու մասնագիտութիւնը կերեւայ թէ ծանօթ են ամենուն։ Բայց այս և ուրիշ մանրամասնութիւններ երկրորդական կարեւորութիւն մը ունին մեզի համար։ Արհեստանոցի մը բացման լուրը և զայն արդիւնաւորապէս առաջ վարելու հաւար խորհուած կանոնի կարգադրութիւնը, իր ընդհանուր գծերուն մէջ, կը բաւէ ամենայաւ տարտղնութիւն մը առաջ բերելու այսուհետ՝ ամենուս մտքին վրայ։ Այս տարտղնութեան աւագ պատիւը կը պատկանի բնականաբար բարերարին որ իր ծախքով կառուցեր է այդ գործնական հաստատութիւնը։ և յետոյ, առաջնորդին, վարչութեան և բանիմաց ազգայիններուն որոնք քաջալերող ու վարող հանդիսացեր են Արհեստանոցը մը ունենալու։

Որչափ ալ աւելի ծանօթութիւն մը չունինք մօտէն, կ'ենթադրենք թէ Հոգաբարձութեան հրաւէրը սպասուած ընդունելութիւնը պիտի գտնէ և կարողութեան տէր ամեն իզմիրցի հայ որ իր տան, գործատեղիին ու անձին համար պէտք ունի այդ երեք արհեստներու արտադրութեանց, փոխանակ ուրիշին դիմելու՝ պիտի յանձնարարէ հայ վարպետներուն ու հայ աշակերտներուն։ Ազգ. վարժարանին անմիջական դրացնութիւնը դիւրութիւն կընծայէ աղքատ ուսանողներուն՝ մէկ կողմէ դասերուն հետեւելով, միւս կողմէ իրենց ընտրած արհեստը սորվիլ։ օրուան ժամերը բաժնելով այս կրկին աշխատութիւններուն միջեւ։

* * *

Կը տեսնէք թէ Իզմիրի պէս կասեւոր կեդրոնի մը հայերը,—որոնց մէջ մտաւորական զարգացումն ու առեւտրական գործունէութիւնն այնքան յառաջադէմ վիճակի մէջ են, ուր եւրոպական բարեկրթութիւնն ու գեղեցկին ճաշակն այնքան արմատացած են ընկերային ու ընտանեկան բարքերուն մէջ,—արհամարհոտ նայուածքով չեն նայիր թիթեղագործութեան, հիմնութեան ու կօշկակարութեան պէս խոնարհ արհեստներուն վրայ։ Ընդհակառակը, պէտք կ'ղգան զանոնք սորվեցնելու աղքատիկ ազարներուն և լրջօրէն կը խորհին անոնց ապագային վրայ։

Պոլսոյ հայերուն մէջ, այդ ոմբռնումը կը պակսի տակաւին, կամ գոնէ վերացական կերպով միայն գոյութիւն ունի, թուղթի վրայ ու խօսակցութեան մէջ. օրինակը աչքերնուս առջեւն է. Որքանոցը։ Ով որ գործնական դպրոցի մը, առաջարկ մը, խորհուրդ մը ունէր՝ Հիւանդանոցին մաս կազմող այդ հաստատութեան մէջ. արհեստական դասեր հաստատելու նպատակով, պարզեց լրագրութեան միջոցաւ։ Եւ սակայն չմնացանք որ քայլ մը առնուած ըլլար այդ ճամբուն մէջ։

Իզմիրի պէս, այստեղ ալ գտնուեցաւ բարեսիրտ ազգային մը որ ստանձնեց Որքանոցի վերաշինութիւնը որ վաղուց աւարտած է. գործին մեծագոյն բեռը թեթեւցաւ ուրեմն. կը մնայ, քանի մը բանուկ արհեստներ որոշել եւ անոնց յատուկ վարպետներ հրաւիրել որոնք վարժեցնեն Հիւանդանոցի որբերը ձեռարուեստ աշխատութեան մը, որն ալ ըլլայ, բաւական է որ դիւրութիւն ընծայէ անոնց՝ պարկեշտօրէն ճարելու իրենց հացը։ Ահագին ծախքերու կարիք չէ այս տեսակ նախաձեռնութիւն մը. գործիներ ու գործատեղիներ գնելու և երկու երեք վարպետի ամսականը վճարելու չափ զումար մը կը բաւէ, առանց հաշուի դնելու թէ, Արհեստանոցը՝ անգամ մը կազմակերպուելէ ու գործ հայթայթելէն ետք՝ իր վաճառման հասոյթներով կրնայ հոգալ իր ընթացիկ ծախքին մէկ մասը։

Գիտենք որ Հիւանդանոցի պիտանիներն ծանրաբեռնուած է պատապարներուն հաշարուսէկ ծախքերովը։ Որքանոցը իրեն յատուկ հոգաբարձութիւն մը ունենայ վերջնը, և ապահովենք որ եթէ մէկ կամ մէկ քանի կարող ազգայիններ յօժարին այդ մասին տարամարութեան ներքեւ դնել նախնական ծախքերուն բաւող գումար մը—վան դի կարիք չէ տարակուսիլ որ Պոլիս չի կրնար ունենալ իր Արտաքսեալները—Ս. Յակոբայ շէնքը դիւրաւ կը վերածուի Արհեստանոցի։ Մնաց որ, Որքանոցն արդէն իրեն յատկացուած եկամուտ ունի որ լիովին կը բաւէ իր պէտքերուն, ինչպէս Ուսումնական Խորհուրդը զբաղած էր այս խնդրով։ Տ.

ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻՆ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ ՄԷՋ

Ա.

Արէ-Եէլի Մագիստրոսը՝ «իր ուզածին պէս առարկութիւն մը» չտեսնելով հրապարակին վրայ, կը զգենայ՝ մեղի պատասխանելու պատրուակին տակ՝ կրկնել ու չեշտել իր նախապատմական առաջարկն, այն է, Օրացոյցին մէջ չընդունիլ Լամբրոնացւոյն անունը, առարկելով թէ՝ «այդպիսի մի փոփոխութիւն, ո՛չ կրօնական ժողովոյ և ո՛չ Էջմիածնայ Սինոդին իրաւասութեան ու ձեռնհասութեան կը վերաբերի այլ եկեղեցական ժողովին» ելն։

Արդ, եթէ կրօնական ժողով և Սինոդ չեն կրնար ո՛և է փոփոխութիւն ընել Օրացոյցին մէջ, ինչպէս ուրեմն մեր ընդդիմացողը կ'առաջարկէ կրօն. ժողովին որ ջնջել տայ այդ անունը ցնոր տեսորինութիւն։ Ո՞երկէ իրաւունք կամ հեղինակութիւն կ'առնու Մագիստրոս՝ ջնջել տալու համար անուն մը՝ որ հայ ազգին համար նուիրական է, և հայ եկեղեցւոյ մէջ գործերով որը պնդագործուած։ Ինչ բարի նը. պատակաւ ալ եղած ըլլայ Մագիստրոսի համայնագիտական առաջարկն, հայ եկեղեցւոյ համար ընդունելի առաջարկ մը չէ։

Ձեզ գիտեր թէ ժամանակին ո՞ր եկեղեցական ժողովոյ որոշմամբ՝ Էջմիածնայ Ս. Հայրապետին անունը պատարագին մէջ յիշատակել դադրած ու բաւական տարիներ յետոյ՝ նորէն չարունակուած է։ Կը հարցնեմ, ո՞ր եկեղեցական ժողովով որոշուած է որ Երուսաղէմայ Պատրիարքի անունը՝ Պոլսոյ Պատրիարքութեան թեմերուն մէջ, և փոխադարձաբար՝ Պոլսոյ Պատրիարքին անունն ալ Երուսաղէմայ Ս. Թոռոյն պատկանող վիճակներուն մէջ յիշատակուին։

Այս կրկին Պատրիարքութեանց փոխադարձ յիշատակութիւններն՝ Երուսաղէմայ Շրջայակիր Գրիգոր Պատրիարքին, և կ. Պոլսոյ «Կոյսս» վերածնունդ Յովհաննէս Պատրիարքին եղբայրակցական մտերմութենէն սկիզբ առած չեն։

Մագիստրոս կը յայտարարէ թէ՝ իր յարուցած խնդրոյ մասին դիտողութիւն ընել ուզողները՝ պէտք է լինին «մեր եկեղեցւոյ պատմութեան և ոգեղէնի տեղեկութեան տեղեակ եղողներ»։

Եւ յետոյ կը մոռնայ, իր պատասխան, մեզի պատմական դասեր տալու թեւաթեամբ, «Որոնեցիի և Գրիգոր Տաթեւացիի անունները բնաւ երբէք հանուած չեն Տօնացոյցէն, այլ առժամաբար դադրած է անոնց յիշատակութիւնը պատարագում»։

Կը զարմանանք կրիտիկոսին այս բառախնդութեանը վրայ։ Տօնացոյցը պէտք էր որ այրէին Որոտնեցիին և Տաթեւացիներուն տօները կամ անունները դադրեցնէլ յիշատ։ Անոնց անունները տօնակատարութենէ դադրեցնել՝ նոյն բանն ընել չէ միթէ՝ ինչ որ կատարէինք։

Անչուշտ տրդէն տպագրեալ Տօնացոյցներուն մէջէն չպիտի ջնջուէին Որոտնեցիին և Տաթեւացիներու անունները, այլ ըսինք, և դարձեալ կը կրկնենք թէ՝ Որոտնեցիին և Տաթեւացեաց անունց յիշատակութիւնը պատարագին մէջ պակ մը դադրած, բայց յետոյ սկսած է չարունակուիլ։ և չենք ըսած թէ՝ տպագրեալ տօնացոյցներուն մէջէն ջնջուած, սրբուած է Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի ու Մովսէսի Տաթեւացեաց անունները՝ և կամ 1820ին, տօնացոյցէն արտաքսելու, ջնջելու կամ սրելու համար այդ անունները՝ հարկ համարուած է յատկապէս նորէն տպել տօնացոյցը։

Ուրեմն, ի՞նչ պէտք կար Մագիստրոսին այս տարիս Պէրպէրեանի պատմութեան մէջ քանի մասերը օրինակելու։

Ժամանակակիցները կը յիշեն այդ պարագաները։ Հետաքրքրասէրներն ալ՝ արդէն իրմէն դաս առնելու պէտք չունին կարծեմ։

Բայց Լամբրոնացւոյն տօնի յաւերման յիշատակութիւնն իսկ չկայ։ կը բացագանչէ Մագիստրոս։ Ապա ուրեմն, Լամբրոնացւոյն տօնակատարութիւնը ո՞երկէ մասս երուսաղէմատիպ ու Պոլսոյ օրացոյցներուն մէջ։ Մինչեւ սկսա Տարսոնի Աշրեպիսկոպոսին անունն՝ հանդիսաւորապէս տօնուիլ Երուսաղէմայ և Պոլսոյ պատրիարքութեանց վիճակներուն մէջ, Կիլիկիոյ և Ադթամարոյ կաթողիկոսութեանց ընդարձակ թեմերուն մէջ, ու մինչեւ ցարդ անխափան կը չարունակուի։

Այս մասին՝ 1872ին ի Մոսկուա պարբերաբար ծագուած Փարոս անուն բանասիրական տետրակին մէջ ալ յետագայ տողերը կարդացած եմ։

«Էջմիածնական Օրացոյցը Հոկտեմբեր 14ին գնում է—Սրբոյ Թարգմանչաց փարդապետացն մերոց Մեսրովբայ, Եղիշէի, Մովսիսի Քերթողի, Դաւթի անյաղթ փիլիսոփայի, Գրիգորի Նարեկացւոյ և Ներսեհ Պիծեցւոյ—տօները։ Իսկ Սրմնեանի և Երուսաղէմատիպ օրացոյցները, բաց ի յիշեալ տօներից, գնում են նաև Ներսիսի Լամբրոնացւոյ տօնը, զոր Էջմիածնական օրացոյցը ի բաց է թողում ինչո՞ւ. անո՞ր համար արդեօք՝ որ այն օրը այդ տօնը չէ կատարւում, որ Լամբրոնացին տօնելի սրբոց կարգում չէ»։

Եւ ահա՛, ինչպէս կը տեսնուի, նոր չէ Արէ-Եէլի Մագիստրոսին յարուցած խնդիրը։ այլ իրմէ չառ տարիներ առաջ վկայեալ Մագիստրոսի մը զաւակ՝ Մոսկուայ Զարմայր։ յուզած է նոյնիսկ սեռմ իր հրատարակած պարբերականին մէջ։

Եթէ Մագիստրոսը «Լամբրոնացւոյն բրիտանական բարձր ոգին և վերասաց թռիչները» հասկացողներու կարգէն ըլլար, ինչ էլ կը հաւատայ ինքը, ի՞նչ երկաւոր նայ նաեւ զայն իրը յանիսիտ և յանսասէր կարծելու։ քանզի թէ, լատինամիտ չէ՝, այլ յանիսիտ ինքն իրմով հակասած չըլլա՞ր։ երբ կը պնդէ թէ՝ Լամբրոնացւոյն անունը՝ Վենետիոյ օրացոյցէն առնուած է, որով գլամբրոնային մէկ կողմէն յանիսիտ կը դաւանի, ու միւս կողմէն լատինամիտ կը ներկայանէ իր հակասութեամբը։

Եթէ Վենետիկեանք՝ գլամբրոնային յանիսիտ ըլլալուն համար իրենց օրացոյցներուն մէջ կը դնեն, էֆ կը զլանան Որոտնեցիին և Տաթեւացիներուն անունները դադրեցնել յիշատ։ Անոնց անունները տօնակատարութենէ դադրեցնել՝ նոյն բանն ընել չէ միթէ՝ ինչ որ կատարէինք։

Մենք գիտենք որ, Ներսէս Լամբրոնացին «չ լատինամիտ էր», ինչպէս որ հասկանուած է, և ոչ յանիսիտ։

Ս. Ճ. Ա.Ճ.Ա.ԶԱՆ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ(*)

ՍԱՀՄԱՆ ԵՒ ԳԼԽՈՒՑ

Վիքթորիա ազի և անոյշ ջրի բազմաթիւ լիճեր ունի. ասոնցմէ մեծագոյնն է Քորրնկամայթ որ 57,700 մղոն տարածութիւն ունի. ասկէ մի քանի մղոն հեռուն է Քորք լիճը որուն ջուրը անուշ է։ Պրբրմ Պիթ, Ալպաքութեա, Պոլաք, Քանիուար, Հինտարբ, Թայրբլ, Կերբլենտ լիճերը, Վիքթորիա, Քիբ-Թիվ և Ուէլինկթրն, բոլորն ալ ընդարձակ և նաւարկելի լճեր են։

Գլխաւոր ծոցն է Բորթ-Ֆիլիբ, որուն հիւսիսային արև. մասը Հապրն ծոց կը կոչուի և որ կը կապվէ Միլբորնի երկարաձիգ նաւահանգիստը. հար. արեւմտեան մասը կը կոչուի Ծոց Բոլայս, և Ճիլօ քաղաքին նաւահանգիստն է. այս ծոցերն ապահով, յարմարակամ և շատ գեղեցիկ նաւահանգիստներ են։ Ասոնցմէ դատ կան նաև ծոց Բորթլենտ. Ֆէյրի. Ուրրնրմպալ, և Ալպերթ ու արեւմտ. Բորթ ծոցերն որոնք գիրամտուչելի նաւահանգիստներ են։ Վիքթորիայի հողը Աւստրալիոյ ամենէն բարերեր և պտղաբեր մասերէն գլխաւորն է որ ամեն տարի մեծաքանակ բանջարեղէն և կանանչաւէտ բոյսեր կ'արտադրէ։

Իր գլխաւոր անասուններն են ճագար։ այնչափ առատ իր տեսակին մէջ որ հարկ դատուեցաւ ընդհանրապէս ընել մեծ մասն՝ սպանեցող տեսակ մը. ժանտի ճարակումն արգիլելու համար. Եւրոպական և ասիական ընտանի բոլոր կենդանիներն ունի, քանկուրուն եւս՝ որոշ դերներուն ամենէն բարձրագոյն որսերէն մին է։ Հիւսիսային կողմն Իւքալիպթիսի հաստատակաճ ծառեր կան որոնք կը կոչուի Մալլի։

Շնորհիւ Զաֆֆի եղբարց՝ Վիքթորիա՝ Աւստրալիոյ ամենէն առատագիր և բարեբեր մշակութեան հողերը կը պարունակէ որոնք ստորեւ դրութիւններու շնորհիւ գրեթէ ամեն տեսակ բոյսերու կը յարմարին։

Թէեւ Վիքթորիա տնտեսապէս գլխաւորաբար իր ոսկւոյ հանքերուն համար, բայց այլու զուրկ չէ նաեւ ուրիշ տեսակ մետաղներէ որոնք առատ են իր հողին մէջ, ինչպէս կապար, որ կը գտնուի Կիբլէնտի կողմերը. արծաթ՝ որ կը գտնուի Սէյնթ Արնոի մօտերը. անթիմոնի շատ մը հանքեր, թիթեղ ի Պիլբրիկ, և ածուխ ի Կիբլէնտ։ 1888ին 9000 թոնէս ածուխ կ'արտադրէր. բայց վերջերս Նիւ-Քիսալի դէպքերը Կիբլէնտի ածխահանքերուն այնպիսի մրցում մը տուին որ հիմակ ածուխը Վիքթորիայի ամենէն շահաբեր արտադրութիւններէն մին կը սեպուի։ Մինչեւ 1888, Վիքթորիա արտադրեց 56,635,959 ունկի ոսկի, 220,043.732 օթերլին ոսկւոյ աբժուզութեամբ։ Վիքթորիայի երկաթուղիները գարգացականութեան բոլոր մասերը կընթանան. կառավարութեան անխոնջ ջանքից շնորհիւ, երկաթուղիներն, ամենավերջին դրութեամբ կարգադրուած, Աւստրալիոյ նահանգաց ամենէն նախանձելիներն են որ բոլոր 3000 մղոնի չափ գիծեր կը պարունակեն, բաց ի այն երկար գծերէն որոնք հնագիտ շինուելու վրայ են։

Վիքթորիա նաւային և գինուորական զօրութեան կողմանէ բան բաւական ամուր դիրք մ'ունի և իր նաւատորմիղն Անգլիոյ ամենէն համբաւաւոր զրահաւորներէն մէկ քանին կը բովանդակէ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Վիքթորիայի գլխաւոր քաղաքն և մայրաքաղաքն է Մելպուրն։ 460,000 բնակիչ և հար. կիսաշնդին մէկ Պուէնոս Այրէսէն յետոյ ամենէն մեծ քաղաքն է։

Մելպուրն գեղեցուած է Բորթ Ֆիլիբի ծոցին մրայ, և Եարրա գետին եզերքներ։ Վիքթորիայի կառավարիչն հոս կը նստի։ Մելպուրն ո՛չ միայն Վիքթորիայի մայրաքաղաքն, այլ և մերիներս իր փաճառական նշանակ, արուեստական ու երկրագործական հոկայաբաշխ յառաջդիմութեան համբաւով Աւստրալիոյ կեդրոն-Մեթրոպոլիսն ըլլալու յատկութիւնն ունի։ Բաց ի Մելպուրնի միւնաքաղաքէն, որ թուաւոր յատկութիւնն ունի։ Բաց ի Մելպուրնի միւնաքաղաքէն, որ թուաւոր արուարձաններն, ինչպէս են Բոլինկուտ, Ֆիթրոյ, Սէյնթ Քիլտա, Ֆուլթոնրէյ, Ալպերթ Բարբ, Բորթ-Մելպուրն, ևն. կոկիկ, գրաղուն և մաքուր թաղերով լի տրմակոյներ են որոնք չորեայակապ թրամուէյներու և ամենիպուներու միջոցաւ Մելպուրնի հետ ամէն բաւորդ ժամ անմիջական հաղորդակցութիւն ունին։ Մելպուրն քաղաքն կլեսնոր առաւելութիւնն իր լայնարձակ և հաստատաշէն փողոցներու տայլայատակներն են որոց նմանն Հար. Կիսաշնդի ոչ մէկ բաղաք վայելուչ բարեզարդութիւն ունի։

Ամբողջ Մելպուրն երեքարական և օդային կապերով կը լուսաւորուի գիշերները. գրեթէ ամեն փողոցի անկիւն մէկ մէկ օդային կապի կանթեղ կայ և ասոնցմէ ի զատ բարձրակոյտ երկրարական լոյսեր կանթղներ կը կանգնին փողոցներու կեդրոնը։ Քաղաքին ընդարձակ ջուրը առատապէս կը հայթայթուի Նանեքն ըստած աւազանէն որ Միլբորնէն 20 մղոն հեռի է։ Հրդեհի Ապահովագրական ընկերութիւնը յարմար տեղեր ընտրելով աղբարկներ շինած են որոնք հրդեհի ժամանակ յորդաբաս կը ժայթքին։ Մելպուրնի բոլոր փողոցները քառակուսի անկեան պրութեան վրայ շինուած են, որով քաղաքը հարթ հաւասար մակերեւոյթ ունի, ի բաց առեալ մի քանի փոքր շեղումներէ։ Եթէ զնուոյութեան կէս մը կայ Մելպուրնի վրայ, այն ալ կոյսերներուն հին մեթոտով մաքրելն է, այսինքն գիշերային կոնքեր կը գործածուին աղբերու մաքրութեան, մինչդեռ Սիտնէյ եւրոպական վերջին մեթոտներով իր կոյսերները կը մաքրէ, և ասով ենթակայ չէ անախորժ հոտերուն որոց կը մատնուի Մելպուրն ամեն գիշեր։ Մելպուրնի լայնատարած փողոցներուն վրայ կառուցուած կան բազմաթիւ գեղեցիկ և հոյակապ շէնքեր որոց մի քանին միւնչեւ 18 դարերին բարձրութիւն ունին։ Հասարակած թղթատարատունն, Արուեստասենեակի շէնքը, Խորհրդարանը, Դատարանը, Գանձարանը և Հիւանդանոցները շինութեան կողմէ ճարտարապետական կերտուածներ են։ Կառավարիչին դղեակը կը գտնուի ի Բիզմրն, բուսաբանական պարտէզին մօտ ուր իր բոլորակ գմբեթովն և տատանող դրչակներովն սիրուն տեսարան մը կը ներկայէ։

Սան-Ֆրանսիսկօ — ԳՐԱՍԷՐ ԵՐՈՒԱՆԴ

(Շարունակելի)

(*) Շար. երկկի Ֆիէն.

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔԻ» (10)

ԲԻԷՌ ՏԷԼՔՈՒՌ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔ ՄԸ

Ոտնաձայն մը եկաւ ընդմիջել Նինոյի խորհրդածութիւնները. սա մեկէնիմեկ եկաւ սթոտն։ Նոյն պահուն վարագոյրը վեր եկաւ և տարբերամ ու դաժան երեւոյթով մարդ մը ներս մտաւ և ուղղակի մանկամարդ աղջկան քով գնաց։

—Նստեցէք, աղջիկս, ըսաւ կարուկ կերպով։

Եւ ինքն ալ աթոռի մը վրայ նստաւ։

Նինա նորէկին երեսը կը նայէր և յուզում մը կը զգար զոր չէր կրնար զսպել, ոչ ալ ըմբռնել։

Մարդը քանի մ. վայրկեան քննեց զայն. դէմքին խիստ գիծերը մեղմացան քիչ մը, և աւելի անուշ ձայնով մը յարեց.

—Աղջիկս, Նինա Մարիոն կ'անուանուիք, ձեր հայրն էջմի մէջ կը կարծէ ձեզ և դուք ալ այդ քաղաքէն եկաք Կարտոն երթալու համար ձեր տարփաւորին՝ Ժօռժ Բերնըլէնի խնդիրքովը։ Կարտոնի մէջ չէք գտնուիր, չպիտի տեսնէք Ժօռժը։

—Չպիտի տեսնեմ Ժ՞օռժը։

—Կը սխալիս, ա՛յ չպիտի տեսնէք։

Նինա հարաւի աղջիկ էր. իր խառնուածքը շատ դիւրաբորբոք էր ու հետեւապէս չէր կրնար երկար ատեն ճնշուած մնալ բուռն յուզման մը ներքեւ։ Մանկամարդ աղջիկը, պահ մը խռովելով, ոտքի ելաւ մէկէնիմէկ, գրեթէ ըմբոստացած այդ անծանօթին դէմ որ այդքան անակնկալ լուր մը կը բերեր իրեն։

—Ա՛յ չպիտի տեսնեմ Ժ՞օռժը։ Ի՞նչ կը նշանակեն այդ խօսքերը։

Մարդը, միշտ հանդարտ, պատասխանեց.

—Աղջիկս, ձեզի բաւական ճանչնալուս, դարձուածքով չեմ խօսիր։ Եւ դրեցի ձեր ընդունած նամակն։ Իմ ծառաներէս մէկը բերաւ։ կուզէի տեսակցութիւն մը ունենալ ձեզ հետ։

—Բայց դուք ո՞վ էք, և ի՞նչ իրաւունքով...

—Ժօռժի հայրն եմ։

—Ժօռժի հա՞յրը։

Եւ Նինա ձեռքերուն մէջ ծածկեց երեսը։

Գ. Բերնըլէն շարունակեց.

—Ամբողջ ճշմարտութիւնը ձեզ կը պարտիմ, որքան ալ անողոքմ ըլլայ. դուակս կուզէր ամուսնանալ ձեր հետը։

—Կը սիրէ զիս։

—Այդ ամուսնութիւն անկարելի է. հրամայեցի, Ժօռժ հնազանդեցաւ։ Դուք պարկեշտ աղջիկ մ'էք, չեմ ուզեր որ վերջնական բաժանում մը դիւացներ ձեզ։ Զուակիս հետ ձեր յարաբերութիւններն աղէկ գիտեմ, արդիւնքներուն ծանօթ եմ, և գիտեմ նաեւ որ մայր պիտի ըլլաք։

—Օ՛հ, պարոն։

—Ասոր համար է որ օգտակար դատեցի իմ մօտս բերել տալ ձեզ...

—Վերջացնենք, պարոն, քաւ Նինա. այս տեսակցութիւնս տաժանելի է ինծի, գիտեմ ինչ ըսել կուզէք։ Ես պարկեշտ աղջիկ մը եմ, կը սիրեմ ձեր զաւակն, և եթէ ամբողջովին անձս տուի անոր, յանցանքը միայն մեր սիրոյն է։ Հաճելի չէ ձեզ որ ես Ժօռժի կինն ըլլամ, ձեր իրաւունքն է, ու ես իսկ երբէք չպիտի ուզէի այս բանն եթէ մեր երջանկութեան նպատակ գործումը չըլլար։ Դուք հարուստ էք պարոն, ես աղքատ եմ, կը հակնամ ձեզ կասեցնող խղճահարութիւնները։ Կարամարհեմ ձեր տակն. հիմակ ինչ փոյթս է այդ հարաւութիւնն։ Իմ ուզածս է սէրն անոր որուն տուի անձս։ Կը սիրէ զիս Ժօռժս, հիմա կրկնապէս, քանի որ, ինչպէս ըսիք, մայր պիտի ըլլամ։ Դադրեցնենք այս խօսակցութիւնն, և թողէք զիս որ էջս դառնամ։

—Կը սխալիք, աղջիկս, որոշեցի որ ա՛յ չտեսնէք Ժօռժն, այս մասին ամեն դգուշութիւններ ձեռք եմ առած։

—Ինչ ըսել կուզէք։

—Այս միջոցին Ժօռժ հեռանալու վրայ է Մարսիլիէն բոլորովին։ Երբէք չպիտի տեսնէք զայն։

—Ժ՞օռժ, թողո՛ւ զիս, լքէ՛ զիս։

—Ըսածիս պէս պիտի ընէ։

—Երբէ՞ք։ Եւ եթէ...

—Ինչ։

Նինայի զրդռումը մեղմացաւ այս սառուցիկ քառին առջեւ։ Մանկամարդ աղջիկն ինկաւ աթոռի մը վրայ և սկսաւ հեծկլտալ։

—Ժ՞օռժ, Ժ՞օռժ։

Այս բառերը միայն կրցան ելլել բերանէն։ Գ. Բերնըլէն, թերեւս իր կամքէն աւելի յուզուած, ոտքի ելաւ, ճամպարանը քաշեց, յետոյ ձիգ մը ընելով, և արիանալով յուզման դէմ, մանկամարդ աղջկան քով դարձաւ։

—Իր կորո՞ւստը կուզէք ուրեմն, բաւ խուլ ձայնով։

—Իր կորո՞ւստը։

—Է՛հ, այո, ես կարծեցի թէ պիտի կրնամ բանաւորապէս խօսիլ ձեզ հետ և հասկցնել ձեզ թէ ձեր սէրն անօգուտ է զաւկիս համար, կը կարծէի թէ դուք խելացի պիտի գտնուիք Ժօռժն ազատելով և փոխարինութիւն մը ընդունելով։

—Բայց, կը նախատէք զիս։ Ակէց աւելին, կը նախատէք ձեր որդին, ենթադրելով որ անիկա կրնայ իր սէրը չնորհել կնոջ մը որուն ձեռքէն կուգայ ընդունիլ այն առաջարկները զոր մտադիր էք ընել ինծի։

—Աղջիկս... Օրիորդ... պատասխանեց Գ. Բերնըլէն քիչ մը չփոթած, կը սխալիք...

Նինա նորէն ոտքի եղած էր, և իր խօսակցին նայեցաւ սեւեռագին։

—Կը սիրե՞մ Ժօռժը, կը լսէ՞ք, պարոն։

—Իր կորո՞ւստը կուզէք ուրեմն, կրկնեց Գ. Բերնըլէն։

—Բայց... ի՞նչ ըսել կուզէք։

—Ամիսի ըսէք, և եթէ ինչպէս կ'ըսէք, ճշմարտապէս կը սիրէք զաւակս, դատեցէք։ Երիտասարդ է, ապագան փայլուն կը բացուի իր առջեւ, պաշտօնը գեղեցիկ է, հարստութիւնը մեծ. օր մը ամենքին ալ պիտի տիրանայ. նախանձելի պաշտօն մէն յուսամիտ կը դաւանի, ու միւս կողմէն լատինամիտ կը ներկայանէ իր հակասութեամբը։

Եթէ Վենետիկեանք՝ գլամբրոնային յանիսիտ ըլլալուն համար իրենց օրացոյցներուն մէջ կը դնեն, էֆ կը զլանան Որոտնեցիին և Տաթեւացիներուն անունները դադրեցնել յիշատ։ Անոնց անունները տօնակատարութենէ դադրեցնել՝ նոյն բանն ընել չէ միթէ՝ ինչ որ կատարէինք։

Մենք գիտենք որ, Ներսէս Լամբրոնացին «չ լատինամիտ էր», ինչպէս որ հասկանուած է, և ոչ յանիսիտ։

Ս. Ճ. Ա.Ճ.Ա.ԶԱՆ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ(*)

ՍԱՀՄԱՆ ԵՒ ԳԼԽՈՒՑ

Վիքթորիա ազի և անոյշ ջրի բազմաթիւ լիճեր ունի. ասոնցմէ մեծագոյնն է Քորրնկամայթ որ 57,700 մղոն տարածութիւն ունի. ասկէ մի քանի մղոն հեռուն է Քորք լիճը որուն ջուրը անուշ է։ Պրբրմ Պիթ, Ալպաքութեա, Պոլաք, Քանիուար, Հինտարբ, Թայրբլ, Կերբլենտ լիճերը, Վիքթորիա, Քիբ-Թիվ և Ուէլինկթրն, բոլորն ալ ընդարձակ և նաւարկելի լճեր են։

Գլխաւոր ծոցն է Բորթ-Ֆիլիբ, որուն հիւսիսային արև. մասը Հապրն ծոց կը կոչուի և որ կը կապվէ Միլբորնի երկարաձիգ նաւահանգիստը. հար. արեւմտեան մասը կը կոչուի Ծոց Բոլայս, և Ճիլօ քաղաքին նաւահանգիստն է. այս ծոցերն ապահով, յարմարակամ և շատ գեղեցիկ նաւահանգիստներ են։ Ասոնցմէ դատ կան նաև ծոց Բորթլենտ. Ֆէյրի. Ուրրնրմպալ, և Ալպերթ ու արեւմտ. Բորթ ծոցերն որոնք գիրամտուչելի նաւահանգիստներ են։ Վիքթորիայի հողը Աւստրալիոյ ամենէն բարերեր և պտղաբեր մասերէն գլխաւորն է որ ամեն տարի մեծաքանակ բանջարեղէն և կանանչաւէտ բոյսեր կ'արտադրէ։

Իր գլխաւոր անասուններն են ճագար։ այնչափ առատ իր տեսակին մէջ որ հարկ դատուեցաւ ընդհանրապէս ընել մեծ մասն՝ սպանեցող տեսակ մը. ժանտի ճարակումն արգիլելու համար. Եւրոպական և ասիական ընտանի բոլոր կենդանիներն ունի, քանկուրուն եւս՝ որոշ դերներուն ամենէն բարձրագոյն որսերէն մին է։ Հիւսիսային կողմն Իւքալիպթիսի հաստատակաճ ծառեր կան որոնք կը կոչուի Մալլի։

Շնորհիւ Զաֆֆի եղբարց՝ Վիքթորիա՝ Աւստրալիոյ ամենէն առատագիր և բարեբեր մշակութեան հողերը կը պարունակէ որոնք ստ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄ. 23,5 ԴԵԿՏ. 1895

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՃԻՐ

ՕԳՆԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ԴԱՍՐ.

Բոլոր Լիվրբուլ անցեալ շաբթուն կը զբաղէր Գ. Օ'Քալլական անուն բժիշկի օգնականին դատովը, որ տեղի ունեցաւ Եղեռնագատ Ատենին և երդուելոց առջեւ, Ուիլեամ Ա.լլէնտ անուն տղուն սպանման առթիւ։ Ա.յս դատ նոր ապացոյց մ'էր արբեցութեան չատ մը ոճիրներու պատճառ ըլլալուն, ու միանգամայն կը յուզէր այն յաւիտենական խնդիրը թէ մարդ՝ արբած ըլլալուն համար՝ պէ՞տք է միթէ պատասխանատու չրնուի իւր արարքներուն համար։

Գ. Օ'Քալլական օգնականն էր Տքդ. Ա.լլէնտ, Լիվրբուլի բժիշկ, և շատ հեղ գինովցած ըլլալուն անհամար վկայներ կան։ Բայց երբ կենն եւս նպաստէ սատակցնելու երկի մարդուն մոլութիւնները, փրկութիւն չկայ երկի մարդուն համար։ Տիկին Ա.լլէնտ իւր ամուսնոյն օգնականին հետ չափազանց մտերմութիւն մը կը տածէր, և ինքն ալ գինովին մէկն էր։ Երբ Անգլուհի մը գինովցայ, Արեւելցի կին մը գաղափար չի կրնար ունենալ թէ իւր անգլիացի քոյր ո՛ր տեղացնէ կրնայ իջնել։ Գիշեր մը, Օ'Քալլական, Տիկին Ա.լլէնտ և ուրա բարեկամուհին Տիկին Սէ.լլրս, ի բացակայութեան Տքդ. Ա.լլէնտի, զբաղած էին խրախճանութեամբ, կերուխումով, մանաւանդ գինարբուքով, Տիկին Ա.լլէնտի ննջասենեկին մէջ իսկ։ Կէս գիշերէն քիչ ետքն երբ Օ'Քալլական իւր սենեակը քաշուեցաւ, քալելու կարողութիւն չունէր գրէթէ։ Քիչ ետքը դարձեալ Տիկին Ա.լլէնտի սենեակը դնաց, և դարձեալ ընկերի ուզեց։ Կինը մերժեց, վէճ մը ծագեցաւ։ Կինը գաւթի մը նեռելով՝ գլխէն ծանրապէս վիրաւորեց իւր երկան այս զարմանալի օգնականն։ Ասոր վրայ Օ'Քալլական մէյ մը անդին մէյ մը ասդին զարնելով ինքզինք, քաշուեցաւ իւր սենեակը։ Հոն կը սկսի դէպքին երերական մասը։ Հոն այն սենեկին մէջ կը ննջէր Տոքտորին զաւակը, 11 տարու, և առանց որոշ չարժուելի, գինով անզգամը կոտաղի յարձակումի մը կ'ընէ տղուն վրայ, մօրն ըրածին վրէժը զուկէն լուծելով։ Տղան մեռած ժամանակ այսպէս վկայեց։ «Զիս բռնեց և գետին զարկաւ, յետոյ վրաս ինկաւ, և որովհետեւ ինքն ալ հետս մէկտեղ ինկալով քիմը վիրաւորեց, զարկաւ ինձ՝ իբր թէ իւր քիմը ցայտնելուս համար։ Զիս բռնած՝ սենեկին մէջ ասդին անդին զարկաւ, մինչեւ որ աթոռները կոր կոր եղան։ Ես ինքզինքս կորուսի։ Բանիցս փոքրեցի վախէն նորէն եկաւէս ինկաւ, բռնեց, և գետին զարկաւ։ Փալայ ձեռքէն, և հօրս մահճակալին տակ մտայ, և հոն ահէս ու դողէս անզգայ մնացի։ Յետոյ լսեցի որ մայրս զիս կը կանչէր, և ապա սոսկալիութիւնն եկաւ։»

Խեղճ տղուն չորս կողմը վերքերով ծածկուած էր, և այն երկարատեւ պայքարին մէջ այնպիսի ահռելի կերպիւ վնասուած էր ստամոքսէն որ հիւանդանոցի մէջ մեռաւ։ Օ'Քալլական ինչո՞ւ այսքան վայրագօրէն չարչարեց տղան։ Սա մանակցած չէր իւր մօր և օգնական բժշկին կռուոյն, և վկայներ հաստատեցին և ամբաստանիչ կողմն ալ խոստովանեցաւ թէ Օ'Քալլական քանի տարիէ հետէ վարժուած էր քաղցրութեամբ վարուելու տղուն հետ։ Նոյն իսկ այն իրիկուն, արբենալէն առաջ, Օ'Քալլական համբերած էր տղան։ Ամբաստանեալն ըսաւ թէ ինք միտքէն անցուցած չէր տղուն վնասել, ինք սաչափը միայն կը յիշէ որ իրեն անանկ կուգար թէ տղան՝ կուզէր պատուհանէն վար ցատկել, և թէ ինք կ'աշխատէր տղան ետ կեցնել։ «Թեկը գլուխս չէր։ Ուղղամտութիւն չունէի։ Ինքզինքս չարչարեց տղան։ Սա մանակցած չէր իւր մօր և օգնական բժշկին կռուոյն, և վկայներ հաստատեցին և ամբաստանիչ կողմն ալ խոստովանեցաւ թէ Օ'Քալլական քանի տարիէ հետէ վարժուած էր քաղցրութեամբ վարուելու տղուն հետ։ Նոյն իսկ այն իրիկուն, արբենալէն առաջ, Օ'Քալլական համբերած էր տղան։ Ամբաստանեալն ըսաւ թէ ինք միտքէն անցուցած չէր տղուն վնասել, ինք սաչափը միայն կը յիշէ որ իրեն անանկ կուգար թէ տղան՝ կուզէր պատուհանէն վար ցատկել, և թէ ինք կ'աշխատէր տղան ետ կեցնել։ «Թեկը գլուխս չէր։ Ուղղամտութիւն չունէի։ Ինքզինքս չի գիտցայ։ Ինչպէս որ ասեցի,

ՀԱԼԷՊի Նախորդ կուսակալ Հասան փաշա անցեալ երկուշաբթի օր ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս դալու համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը պատուոյ շքադրամ մը տուած է Գ. Գոլիս-Մէլանիկի երկաթուղոյ ընկերութեան Դումիսէր Գ. Ալէքսանդր Վանոկլիի՝ ի վարձատրութիւն այն ծառայութեանց, զորս մատուցած էր՝ ազատելու համար աւազակաց ձեռքը ինկած Ֆրանսացի ճարտարագէտը։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.—Ֆէնէրի մէջ կառուցանելի պուլկարական եկեղեցին, որ երկարէ կը շինուի ի Վիէննա և մաս առ մաս հոս պիտի բերուի, ընդամենը 500 տակառաչափ կը կշռէ։ Ադոր 20 տակառաչափը այսօր մայրաքաղաքս կը ժամանէ Թրիէսթէէն։ Այդ շէնքը շինողն է Գ. Ֆիլիբ Վանկէր՝ ի Վիէննա։ Դեկտեմբերի սկիզբներն ալ 100 տակառաչափ մաս մը հոս պիտի բերուի Լոյտի շոգենաւերով։ Կառուցումը պիտի սկսի դեկտեմբերի վերջերը՝ Վիէննէն եկած մէկ քանի ճարտարապետներու միջոցաւ։ Եկեղեցւոյն տեղւոյն մօտ քարափ մ'ալ պիտի շինուի։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.—Ռեժիի ընդհանուր տնօրէն Գ. Ֆարանէթի, որ Վիէննա գացած էր, և Հանրային Պարտուց Վարչութեան ընդհանուր տնօրէն տ'Ամանու կոմսն, որ Փարիզ կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձան արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ դբօսանաւ մը, որուն մէջ կան տէր՝ Գ. Ֆրանչէսքօ Բէֆօրէ, ընտանիքը և մէկ քանի դբօսաշրջիկներ, ի մտոյ Գոլոյ նաւահանգիստը պիտի ժամանէ Իզմիրէն, ուր կը գտնուի այժմ։

ԱԶԴ ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՈՒ

Վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ օսմ. հանրային պարտուց պարտաթղթերն ունեցողներուն թէ 1881 դեկտ. 8/20ի կայս. իրատէին 5 հատուածին Ե. յօդուածին համեմատ, բոլոր այն կտրոնները որոնք չգանձուին վեց տարուան մէջ իրենց պայմանաժամին սկիզբէն սկսեալ, պիտի ընդունուին։

Հետեւապէս 1890 մարտ 1/13ի կտրոնները որք չգանձուին մինչեւ 1869 մարտ 12 (Ն. Տ.) գրաւուած պիտի մնան հանրային պարտուց վարչութեան կողմէ։

ՄԱՅՐԱՄ ՋՕՋԻԿը

(ՎԷՊ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԵՍՆՔԷ)

(Շարք. Եր.էն Ետ.)

Նա նշանացի իր քով կանչեց Մկոն։

—Տղա՛յ, ըսաւ նա, բան գրան անցաւ, դու ելիր՝ Տօնականի կարօն. ես ալ տէրտէրն կ'առնեմ, դուրս կ'ելնամ, և ամանաթն կիտանք իրան։

Մկոն գնաց, Զաքարն ալ տէրտէրի հետ դուրս ելան և տանքի տապալն նստեցան։ Զաքարը քակեց իր քսակն և Տօնականի աւանդը տուաց տէրտէրին։

—Ի՞նչ է էս, որդի՛, ըսաց տէրտէրը։

—Վա՛դ կեցի՛ր, տէրտէր, Տօնականի սև Թուղթն է։

Տէրտէրը՝ սև Թղթին ձէռը լսելուն՝ երկու կանգուն Թռաւ տեղէն և բացագանչեց.

—Տօ՛ հայ, քու Աստծու սիրուն, Մայրամ որ լսեց, սաղ սաղ գետ կը Թալէ զինք։

Սկսից քակել քուրջի կտորը։ Կը քակէր, կը դառնար դէպ ի Զաքար՝ և տրամաբանիւթ կը հարցուներ «Աղորդ կրսիս՝ սեւ Թո՞ւղթ է, էտ կեղնի՞, Տօնակա՞նն ալ մեռնի, մեռա՛յ Աստծու։» Բայց բաթից քուրջը, դուրս եկաւ դեղնուկ՝ ճմըրթուած Թուղթ մը և քակեց ծալքերը։ Տօնականը ամիսներ յառաջ զգալով թէ զուրպաթի մէջ պիտ մեռնիմ, գրել տուեր էր իր այս կտակը։

«Անուշ Մամի՛կս։

«Թենէ փախայ, չարուն հանդիպայ։ Զուրպաթ լեռնուոր գերընդինէ, որ կարից քու մէկկի ծաղկի կանանչ արեւն։ Ա՛խ Մամո՛, Տօնական մեռուկ է, էլ մի՛ չկեր իմ ճամմներ, ձըր հարաթով, ձըր կարօտով մեացի։ Վարդէին բարեւ էրէ, ինքն ու իր Աստուած, կուզէ թող նստի, կարօն պահէ, թող պահէ, կուզէ թող երթայ, կաթդ հալալ էրէ, Տօնական էլ չկայ, կարօն գրկէ. խնդրիրք մ'ալ ունիմ Մամի՛կ, Աւրնայ թորէին 500 զրշ. հոգու պարաք ունիմ, դիս պարտքնատէր մ'Թողու, տղերի արտ ծախէ թորէի սիրտ Թող չմնայ, թէ քանի մը զրշ. աւելցաս, հարեւայով պատարագ մ'Էնիս իմ հոգուն։»

Ղարիպ ՏՕՆԱԿԱՆ

—Տէր տղորմեա՛, նկատեց տէրտէրը, մատաղ ջուրկաս։ Պղտէի տունն էլ գնաց հըտ ջրին։ Աստուած ինք համբերութիւն տայ, արի տես, որ էտ պարտքին ճար չեղնիս Մայրամին արտ չմնացեր է։

Այդ միջոցին Մկոն բռնած Կարօյի ձեռքէն՝ Զաքարն կը ներկայացնէր զայն, որ Տօնականի կտակը կատարելու՝ գրկից և համբուրից անբաղդացած որբին, և տոքի եկնալով՝ «օրկնեա՛ ի տէր՝ ըսաւ, մեզի հրամանք էրէ, իմ սիրտ չդիմանայ, որ Թթամ Մայրամն ալ մխիթարեմ, սեւ Թուղթն քեզի, իր որբերն ալ Աստծուն։»

Տէրտէրի աչն առան ու մեկնեցան։

Երբէ՛ք այնքան խրատպէս չէին զգաստուած Զաքարն ու Մկոն։ Տօնականի օճախին վրայ հատած այդ դժբաղդութիւնն իրենց սրտերը կոտր կոտր բրած էր։

Տէրտէրը մնաց երկու քարին մէջ, ի՞նչ ընէր, ի՞նչպէս յայտնէր անբաղդ գրիչին ալ վերջին կտակը։ Նա Թուղթը ծոցը դրաւ, և ոտաց։ Եօթն անցաւ, քառասունքն ալ անցաւ, դեռ տէրտէր բան մը չէր յայտնած սեւ սիրտ Մայրամին։ Առածը կ'ըսէ թէ գետինը ձէն կուտայ։ Շիտակ էր։ Տօնականի մահուան գոյժն հասած էր գիւղը, մեծին ու պզտիկին խօսակցութիւնն անոր վրայ էր։ Օր մ'ալ պզտիկ հոտաղներ խօսեր էին Կարօյին թէ՝ իր հայրը մեռեր է և սև. Թուղթն եկեր է և Կարօն միամտաբար եկած գտնուած էր Լօջիկին։

Մայրը լեղապատառ ձգեց գինքը տէրտէրի տուն, «կարգիդ ու պատարագին մեռնիմ, տէրտէ՛ր, սև խապրի, մ'Թէ եկեր է ինձի։ կ'ըսեն Տօնականը մեռեր է։ Թաղցրիկ Քրիստոսի սիրուն եղնի, ըսէ՛, ըսէ՛ ընձի։ Է՛լ իմ սիրտը քարցեր է, մի՛ վախնար չեմ մեռնիր։ Աստուած երեսէ թաւլոր է զիս, ըսէ՛, ըսէ՛, Թող ղուրթ՝ն Տօնականն ու Վարդէն մէկի գերեզմանն մեր բլրին վրայ է։ մէկէն էլ Թող սրտիս մէջ մնայ, Աստուած էնպէս կամեցեր է։

Եւ տէրտէրը կարդացեր էր անոր սեւ Թուղթը։

Կ'ըսեն բնաւ չէր լացած, չէր փղձկած՝ «Դեհանա՞մ քու գարկեհէն՝ Աստուա՞ծ», ըսեր և լռեր էր։ Մայրպտոյն սրտաբեկութեան ժամանակ՝ մարդը կ'անդգայանայ, կ'արբենան, կը թմրին իր զգայական ղգերը, մտաւորապէս և հոգիպէս կ'անդամալուծի, աղիքները կը մեռնին, կը ջրմեան։ Այս վիճակի մէջ էր Մայրամ Զօլիկն ալ։

* * *

Աչունը կը մտնեար, մարախն ալ հասցաբոյսերը զարկած էր. աղբատները կը քաղէին հացալից դաշտեր, Զօլիկն ալ իր երկու Թոռներով եկած փախած էր նեղքին դաշտ և Տիարպէքիրի Մէյտանի խրճիթն իրեն բոյն գտած։ Բարի սիրտներ կան, կը դթան, և նա դռնէ դուռ, քարէ քար կը զարկուէր, փչրանքները կը մուրար և կարօն ու Շուշանը կը պահէր։

Օր մը լպիրշին մէկը չատ նախատած էր գինքն, և անպատկառ յիշոցներով անարգած «փողոցի լակոտներուն ալ հայն առիք, հերիք չէ՞» ըսած էր, որոյ վրայ Մայրամը նեղնալով՝ չէր ուզած քիչան հերեալ։ Կարքը կարօին էր, քանի մ'օր ետերաց փողոցներ. ոյժէ վեր խզմէթներ ըրաւ, պաղ առաւ և եկաւ, հիւանդացաւ. մինչեւ յունուարի չորրորդ իրիկուն՝ տուրատապը գինք պաշարեց։ Մայրամ Զօլիկն յուսահատած՝ հիւանդն և յուրիկը Շուշանիկը Թողուց խրճիթ և գնաց մէմէքթ հեքիմին կանչելու, Թերեւս յաջողէր դարձունել կարօի հոգին։

Երբ մի կողմէն կարօյի հոգին կը քաղուէր, փոքրիկ Շուշանը մթութենէ սարսափած փորձեց դուրս փախչիլ, և մեք գիտենք թէ՝ ինչ հետեւանք ունեցաւ։

Մայրամին բարի դրկից մը կար, սանամայր Եղսիկը, նա որբերուն համար պահպանն հրեշտակ մ'էր, կէս գիշերին իր ականջն հասեր էր Շուշանիկի աղաղակն, երբոր նա «Զօլօ, Զօլօ» ճվացեր էր։ Եղսիկ գթասիրտ էր, շրմցաւ, գիտէր թէ կարօն ալ հիւանդ է, չուտ մը իր փոթիրը վզէն անցընելով՝ շտապեց և խրճիթն եկաւ։

Սարսռացուցիչ մթութիւն մը կը տիրէր։ Բայց Եղսիկը պատրաստական կին մ'էր, աբեթ և ճրագ բերած էր. վազեց նա՝ լեղապատառ աղջիկը իր գիրկն առած, գնաց նստեցաւ Կարօյի գլխուն, և ձեռքը ճակտին տարաւ, հայհոյ, բանը բուսած էր, ճրագի լուսուն հետ բացեց թուխ աչքերը. կարծես բան մը կ'ուզուեր, ի զուր, և փակեց յաւիտեան։

Եղսիկը մեղապարտ պէս մրթները կը խածնէր, և կոտրեր էր ոտկունքս չընչէ իկի հոս, կ'ըսէր։ Ինքն ալ սկսաւ վախնալ։ Կարօն մեռած էր և Շուշանը մարած։

Մէ՛, մ'ալ Մայրամ Զօլիկի խառված ձէնքը լսուեցաւ և ինքն ու հէքիմը ներս մտան։ Վարագոյր մը դնենք այդ տեսարանին դէմ. Թող մնայ մութ խրճիթին մէջ։

Տօքթօրին կարեկցութեամբը՝ Շուշանը փրկուած էր։ Իսկ կարօն ալ թաղեր էին Ս. Կիրակոսայ ժամի գերեզմանատունը։

Ամեն ինչ լրացեր էր, Պղտէի տան ծաղիկը չորցեր և ճրագն անցեր էր։

Տան օր առաջ տեսեր էին Մայրամը բոլորովին խելագար վիճակի մը մէջ, նա Շուշանիկը դրած իր կուզ չալակին կը թափառի և մեռած Թռռնիկը կը փնտռէ, կը կարծէ թէ՝ խառված փախած է իր քովէն։

Ամեն մէկ փողոցի անկիւնը հասնելուն՝ հուռ կը դառնայ և կը կանչէ «Կարօ, Կարօ»։

Պատասխան չկայ։ ԴԵՂԱՄ

ՎԵՐՋ

Քստի անտի

ՁԵՌՔԹԱՑԻՆ ՎՐԱՑ

Ամերիկացի դրագէտ մը, Պ. Քլիվլէնտ Մըքֆէդ, հետաքրքրութիւն ունեցաւ Նիւ-Եորքէն Ալպանի երթալու Էմբայլ Սրէյպ էյոբբէսի մէկ կառախումբին վայրաշարժովը, որ այժմ ամենէն արագընթաց երկաթուղին է, և հանդէսի մը մէջ հրատարակեր է իր ուղեւորութեան անմոռանալի տպաւորութիւնները։

Երկու քաղաքներուն միջեւ կեցած հեռաւորութիւնն է 145 մղոն, այսինքն 228,800 մէթր զոր կառախումբը մէկ չուն-չով պիտի կտրէ անցնի 2 ժամուան և 45 վայրկենի մէջ։ Որովհետեւ մեկնման պահուն 9 վայրկենի յապաղում մը տեղի ունեցած էր զապակի մը խանդարման պատճառաւ, ճամբան 2 ժամ 36 վայրկեան տեւեց, որով մէկ ժամուան մէջ միջին արագութիւնը կըլլայ 84 քիլոմէթր։

Նախ և առաջ մուխէն խղդուելով, հընոցին ըսնավառումէն նեղուելով, և ըստիպուելով պատապարանին սիւներուն կառչելու որպէս զի դիմադրէ մեքենային բուռն ցնցումներուն, ուղեւորը չատ չանցած համակուեցաւ արագութեան այն գինովութիւնովը որուն ամենէն տոկուն ուղեկներն անդամ շատ դժուարաւ կը դիմանան նմանօրինակ պարագայի մէջ։

«Կ'ուզէի, կ'ըսէ, աւելի արագ, միշտ աւելի արագ երթալ։ Տուները, ծառերը, որոնք պարզ մը կը ձեւացնէին շուրջս, հասնելով անձերը զորս կը նշմարէի ճամբուն երկայնքը, ուրիշ աչխարհի մը իրերն ու արարածները կը թուէին ինձի։ Այս առաջին զգացման յաջորդեց բուռն հետաքրքրութեան մը զգացումը՝ մեր վայրաշարժին վերաբերեալ բաներուն նկատմամբ։

«Ամպս համրել մոցոնիներուն, իւղմանները, ծորակներուն հարուածներուն թիւը, ջանացի գլխուս մէջ տպաւորել մեքենային զանազան կտորներուն ձեւը զորս աչքիս առջեւ ունէի։ Ցետոյ մեքենագործը գլխեցի որ մեքենային աշակողմեան հարթատեղոյն վրայ կեցած էր, ալ ձեռքովը սեղմելով կանոնաւորչին լակին դասատակը, աչքերը իր առջեւը սեւեռած իբր թէ խորհրդաւոր քարշողութիւն մը կրէր։ Վերջապէս սկսայ համրել ածուխի թիւրուն թիւը, զորս հնոցպանը կը նետէր հրավառ հնոցին մէջ, և ատուգեցի որ մէկ վայրկենի մէջ երկու թի ածուխ ներս կը նետէր։

«Ճամբան մեքենագէտը խօսք մը շարաժանեց, մէկ անդամ գլուխը եռեւ չդարձուց։ Այդէն ի՞նչպէս խօսիլ այդ խլացուցիչ աղմուկներուն մէջ զորս կը պատճառէին մխոցները, մեքենային ու կառախումբին խուսափումն ու թուալումը։

«Երբ Ալպանի հասանք որոշեալ վայրկենին՝ յապաղումը չահած ըլլալով, պահ մը հարկ եղաւ որ խելքս գլուխս ժողվեմ համոզուելու համար թէ անարաժ գետնի վրայ կը կոխէի։ Մնաց որ այս զգացողութիւնը կոչենան բոլոր արագընթաց կառախումբերու մեքենագործները, և ոմանք իրենց մեքենայէն վար իջնելէ յետոյ երկար ատեն վարանոտ և ապրաբուն քալուածք կունենան։

ՍԱՌԱ ՊԵՌՆԱՐ ԵՒ ԺԻԼ ՊԱՌՊԻԷ

Սառա Պեռնարի Ամերիկա ուղեւորելուն առթիւ, հետեւեալ սիրուն պատմութիւնը կը պատմուի։

Ժիլ Պառպիէ մին սկ Ֆոռ-ոպի, Ռոդէօ ռ- Ժի-լիէ՝ի և ուրիշ բազմաթիւ օրեւանեներու թատերագիրը չէ եղած։ Թատերախաղներ և կատակերգութիւններ ալ գրած է։ Անցեալ ամառ, Լէ-ռիլ անուն ոտանաւոր տռամ մը վերջացուցած ըլլալով, որուն վրայ խօսուեցաւ և որուն գիւցազնուհին է Լիւսիլ Տէմուլէն, Բաժիլ Տիմուլէնի ընկերուհին, մեծ գերասանուհին տարաւ որ խոստացաւ կարդալ զայն։

Բանի մը օր ետքը տիկին Սառա Պեռնառ տեսնելով անոր մտնելը անօրէնութեան խուցէն ներս, Ռընէսանս թատրոնին մէջ, անմիջապէս ըսաւ անոր.

—Նայ գեղեցիկ է... ձեր թատերախաղը։ Բայց ինչո՞ւ ոտանաւոր գրեր էք։

Եւ երբ Պառպիէ կը բացատրէր իր նիւթին հայրենասիրական վեհութիւնը, որ իր կարծիքով Աստուծոյ լեզուն կը յիշեցնէր, գերասանուհին ըսաւ.

—Ոտանաւորով... չի կրնար ներկայացուիլ։ Արձակի վերածեցէք, մանաւանդ որ փոքրիկ Լիւսիլը հաճոյ կը թուի ինձ։

Բանաստեղծ հեղինակը փորձեց բողոքել։ Բայց սրտվհատեւ կը փափաքէր մանաւանդ որ իր տռամը խաղցուի և կ'ըզգար թէ չպիտի յաջողէր համոզել մեծ արուեստագէտուհին, առաւ գնաց իր ձեռագիրը։

Ութ օր չանցած Պառպիէ նորէն կը բերէր իր Լէ-ռիլ տռամը արձակ գրուած։ Առաջին անգամուան պէս Սառա Պեռնար խոստացաւ կարդալ և երբ քանի մը օր ետք հեղինակը կուգար պատասխան առնելու, չատ զարմացաւ երբ լսեց որ անիկա կ'ըսէր.

—Ձեր տռամն սքանչելի է... բայց ոտանաւոր կրնայ ներկայացուիլ։

Պառպիէ չէր հասկնար։

—Բայց... ոտանաւոր գրուած բերի ձեզ և չուզեցիք։

—Հոգ չէ, պատասխանեց Սառա... ոտանաւոր գրեցէք ապա թէ չեմ ներկայացներ։

Պառպիէ գրպանէն հանեց առջի ձեռագիրը, զոր երերցուց դերասանուհիին գիմացը։ Սա նորէն ընդմիջեց անոր խօսքը.

—Ոչ, ասոնք չեն ըլլար... ուրի՛շ։

Եւ Պառպիէ, յուսահատած, տարաւ իր թատերախաղը որ մինչեւ հիմակ տնօրէնի մը կը սպասէ։

ԿՆԵՐՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

Գերմանական համալսարաններուն մեծագոյն մասին մէջ կիները իրաւունք չունին ներկայ գտնուիլ դասընթացքներուն։ Սակայն Պերլինի մէջ այսօր կ'ընդունուին, բայց ոչ իբրեւ կանոնաւոր ուսանողուհիներ, այլ կամաւոր ունկնդիրներ։

Այս սահմանափակ շնորհ բաւ եղաւ վերին ատիճան գրգռելու համար Պերլինցի բրոֆէսորները, որոնք կատաղի հակառակորդներ են նոր գաղափարներու։ Պ. Էրիք Շմիտ որ գերմանական գրականութիւն կը դասախօսէ ի Պերլին, նամակ մը գրելով կրթական նախարարութեան խնդրեր է որ այլ ևս այսոհետակ արտօնութիւն չի շնորհուի իր դասախօսութեան համար։

Պ. տը Բրէչք, հռչակաւոր պատմագիրը Հոհենցոլլերներու, պաշտօնապէս չէ պահանջեր, բայց քանի մը օր առաջ առաջին անգամ կին մը նշմարեց իր ունկնդիրներուն մէջ. անմիջապէս վար իջաւ իր ամպոնէն, վազեց թեւն առաւ կինը և մինչեւ սեմ անոր ընկերացաւ։

Դասէն յետոյ իր մէկ պաշտօնակցին յայտարարեց. «կին տեսնել չեմ ուզեր իմ դասախօսութեանս մէջ։ Հրաման պիտի տամ մեծ բարապանին որ դրանս առջեւ կենայ գտնուք դուրս նետելու համար քանի ներկայանան։»

ՀԻՆ ԳԻՆԻ երեսունըհինգ տարուան և տասնըմէկ տարուան, բժիշկներուն կողմէ յանձնարարուած, ստամոքսի ու այլ և այլ տկարութեանց, անարիւնութեան (անէմի), ինչպէս նաեւ նոր ապաքինած հիւանդներու համար։ Դիմել Օրթաղիւղ՝ հանդուցեալ Մուխթար Ցակոբ աղայի տունը՝ հայոց եկեղեցւոյն դէմ։ 261

Վակարան

ԴԱՀԱՔԻԱ, Նոյմ. 23/5 Դեկա. 1895

Անուանումն. եւ Վճարում		Թուական	Անուանումն Արժեղթոց		Ընթացիկ Գիներ
			Բան.Մէրիա		59 20
100			» » B	1 %	22 10
100			» » C		21 30
100		1881	» » D	զոյգուած	21 10
100				բացուած	21 30
100				միջոցէ	21 31
100			Բուլ.Եկեղ.	զոյգուած	103 —
Դիր. 500		1870		բացուած	102 —
Անկ.	Վճար.			միջոցէ	102 —
20	10	1890	Օսմանիէ 4 %		— —
22	11	1869	Գրէտտի Ռէն. Օպ.		9 30
10	5	1872	Սօս. Օպ. տր Շ. է Վ.		5 37
140	140	1878	Լաւրիումի		45 —
500	300	1889	Անատոլուի (Բժկ.	5 %	605 —
500	500		Երկաթուղիի (Գրկ.	5 %	345 —
20	8	1882	Թրամուէյ	(Բժկ. 5 %	9 10
500	500			(Գրկ. 5 %	495 —
500	200	1883	Օսմ. Ռէժի		17 —
1.40	1.40	1892	Օսմ. Միկրէպի 6 %		— —
11	5½	1893	Օսմ. Ապահովն. Ընկ.		5 35
500	500	1882	Զրի Ընկ. Տէրրոս		450 —

ՅԱԹԻԱՆՑ (Բրիմ) Մի ՎՐԱՑ	Օ.Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	—	—
1 ամսուան համար	—	—
1 օրուան համար	—	—
Ալքալի	—	—
Կանեպիկ (Հէվալէսիպ)	1	32 ½

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՓՈՒՍ		
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ. 110	20
Փարիզ »	Ֆր. 22	85
Վիեննա 8 օրուան	Ֆիորր. 10	87 ½
Պրքին չէք	Մարք. 18	45

ՍԻՊԻԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ՎՐԱՑ		
8 օրուան համար 25 հատի	Ֆր. 3	50
1 ամսուան համար	» 5	50
ԸՆԹԱՑՔ ԴՈՒՄՈՅ		
Անգլ. ոսկի	Ծ. Ո. 100 դրշ.-ն	110 08
20 Ֆրանսական		87 28
20 Մարքնոց Գերմանական ոսկի		107 20
Բելգիոյ		51 10
Բուլղ. Ոսկեղրամ		6 46
Ռէնիոյէ		108 20
Ռանը արծաթ		103 —
Մէճիտիէ		99 20
Տոկոս Հալաժոյ Սակարանի		6 —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 4 Դեկտ.		
Բանական Ֆսմ. B Կնիկ. Ֆր.	— —	—
» » C »	— —	—
D (Բացուած »	— —	—
D (Փակուած »	19	85
Բուլգարի Երկաթուղի »	161	3/8
Բրիսրիդ »	457	50
Մարսային Պարտաթուղթ »	495	—
Սամանիէ »	118	75
Ռէէի Բաժնեթուղթ »	421	25
Պանք Օթոման (Սանատանին.) »	575	—
Ռանթ Ֆրանսական 3 % »	101	65
» » 3 ½ % »	— —	—
» Իտալական »	88	17
Բքէտի Լիոնի »	— —	—
Բքէտի Ֆոնսիէ »	— —	—
Ֆոնդուան տ'Էսքոնտ »	— —	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	— —	—
Եգիպտական Միացեալ »	512	—
Զէք Լոնտոնի վրայ »	25	215
ԼԻՈՆՍՈՆ 4 Դեկտ.		
Բուլգարի Երկաթուղի Ֆիորին	52	50
Օսմ. Ռէժի »	187	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ի տես	120	90
» Փարզիզի »	— —	—
ԼԻՈՆՍՈՆ 4 Դեկտ.		
Բանական Օսմանեան A Ա. Ռ.	59	—
» » B »	26	—
» » C »	— —	—
D (Բացուած »	— —	—
D (Փակուած »	18	87
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4 % (Երշիս բեռ.	— —	—
» » 1894 3½ % (Եզպ. Հրկ.-ով	— —	—
Պանք Օթոման (Վճարեալ) »	11	87
Ազգանի Ոգկաղաքաղ »	11	50
Միացեալ Եգիպտական »	101	25
Ռանտենաշնորհներով »	— —	—
Անգլ.-Իտալական »	105	75
Գուլկար. Փոխառ. 6 %	85	—
» » Նոր 6 %	— —	—
Բանի Հելլենական 5 % 1881 »	29	50
» » 5 % 1884 »	29	50
Փոխանակ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	375
ԳՆԵՒԻՆ 4 Դեկտ.		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	— —	—
Բուլգարի Երկաթուղի »	— —	—
Անատոլուի Երկաթ. ¼ Գրկ. »	— —	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	— —	—
» Փարզիզի » 3 ամիս	— —	—
Մանկոպանիոյ Երկաթուղի		

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆը.—Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տգեղցուցնէ։ Ակռաց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան իկայ սնունդառութիւն, առանց սնունդառութեան չիկայ առողջութիւն, և առանց պառողջութեան ի՞նչ կեանք։—Ուրեմն խորհուրդ կուտանք ատամնաբոյժ անձերու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժն որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել եբերուն և անարմատ ակառներն, արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմշի, կեռերու, զոպանակներու և այլն, որք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ, ամենէն ջղային անձինք կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի՝ լիովին զոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս զոհ մնալէն ետք միայն տակը պիտի վճարէ։

Ամեն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Մեծ փողոց, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։ 413

ՏՕՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌՈՒՆՔԻՆ ԴԱՐԴԻ ՎԱԿՈՑԵԱՆ, ՍՄԵՐԻՒԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԳԱՐՁԱՐ

(Հաստատեալ յամին 1852)

Նորաձեւար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, եւ գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ «Վիրաբոյժ» կոչուած բերնի դիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, իսկ ատամներու մաքրութիւնը, եւ նորաձեւ արշաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնաքաշութիւն։

Թիւ 396 Մեծ Փողոց Բերա, (Եանիի գարեջրատան վերայի յարկը ձիշտ Զարեւշեանց դէմը)։

Գատրգիւղի յամախորդը կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած Իրիսօվիի փողոց ամէն օր։

Ճ. Գ. Հաւասարելու համար Եւրոպայ եւ Ամերիկայի ատաչին կարգի Ատամնաբոյժներու՝ ձմեռները կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր դիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղիին։ 410

Հանգուցեալ Տօքթ. Անդրանիկ փաշայի որդի Եզնիւրը Էֆ. Կրթիկեան, կը ծանուցանէ իւր բազմաթիւ յամախորդաց թէ՝ այժմ դարձեալ սկսած է շարունակել իւր նախկին գործը, որ է ընտիր ճաշակաւ եւ թէ գեղեցիկ ծաղիկներով զարդարուած ապակիներու մէջ Առչիններ եւ թէ որ եւ է տրբոտանիներ զմուտել, այնպէս որ Եւրոպայէ եկած այսպիսի ծաղկաւէտ կուպերներու նորոգութիւնն եւս յանձն կառնու շինել։

Դիմել, Շիշլի, Օսման Պէյի Մրճարանին դէմ բացուած Եգիպտական նոր դեղարանը, Ռուբէն Էֆ. Մանկասարեանի, Թիւ 137։ 1—12

Գ. Ա. ՆԱՐՊԼԻՇԻ (ԳԱԼՅՈՑԻ)

ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ՏՈՒԱԳՐԵԱԼՔ Ի ԲԱՐԻԶ

	Ֆրանք
Դեղագրութիւն հայկական	1
» հայ-գաղղ.	1 50
Զրուցատրութիւն գաղղ.-հա. համառօտ	1 50
» գաղղ.-հայ. մնչումը հայ գրով)	2 25
» անգլ.-հա. համառօտ	1
» » » (մնչումը հայ գրով)	2 50
» գաղղ.-տաճկ. համառօտ	2
» » » (մնչումը գաղ. գրով)	2 50
ցատարան գաղ.-տաճկ.	2 50
» հայ-գաղղ.	10
Գոլ եւ Վերգինէ, պատկերազարդ	5
Եղեմաք, աշխարհագրաց եւ գաղղ. բնագրաւ, փառաւորագրեալ, ոսկեզօծ եւ պատկերազարդ	15
Տելեմաք, գաղղ. բնագրաւ	5
Ֆենելոնի դաստիարակութիւն աղչկանց գաղղ. բնագրաւ	4 50
Ընթերցումն (Lecture pour tous)	1
Այբբենարան մանկանց, պատկերազարդ	20
Լամարթինեայ դաշնակը, փառաւ որ տիպ	9
Պատմութիւն անցեալ Մուրատեան վարժարանի (4 հատոր)	15
Ընդհ. պատմութիւն ազգաց (5 հատոր)	10
Համառօտ պատմութիւն ազգաց	2 25

Վերոգրեալ հատորք ամենքն ալ փարիզեան գեղեցիկ տպագրութեամբ հրատարակուած են եւ կան որ փառակազմ ու ոսկեզօծ են նաեւ։

Մեծանուն հեղինակին հայ-գաղղ. բառագրքին գինն՝ այս անգամ 15 ֆրանքէն 10 ֆրանքի իջած է։ Մեծաքանակ գնողաց մասնաւոր զեղչ։

Վաճառման կեդրոնատեղին է ի Ղալաթիա, Սեդրոս խան, Թիւ 5, Բիւզանդեան գրատունը։

405 28—30

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Ա. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

32 Վայսմառ փողոց. Ծամ. Պանքայիի դէմ. 32

Ընտիր ապրանք, ուղիղ կշիռ, չափաւոր գիներ

Վճարման դիւրութիւն

Ճանծնարարութիւնք առանց ծախքի կը ղրկուին մինչեւ տուն։ 333

ԹԷ՛Յ, ԹԷ՛Յ, ԹԷ՛Յ

ԱՊԵՒՐԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵՂԻԶԱՐԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒՄՍ 1880

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ՊՕԼԻՍ, ՌԱՇՄԻԶ ՓՈՂՈՑ 10

MARQUE DEPOSÉE

Ն. ՊՕԼԻՍ, Ռեալ Պէյ խան թիւ 10

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ

Օսմանեան գլխաւոր բազարաց մէջ

ՋԻՆԻ, ՋԱՎԱՇԻ, ՍԷՅԼԱՆ, ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԷՅ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՍԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՎ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11,671,018
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 2,906,678

ՆՈՐԹՀԱՐԸՆ ԷՖԹԱՐԴԱՅԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,444,600
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,105,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնէն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վճարեալ ղիրեալ ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած մասին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ նաւենաւոյց և առագաստանաւոյց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան դեռնոյարկ թիւ 32 և 22 ե. սենեակներն, առ ԳԱՖԻԼԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ ... վերոյիշեալ երեք Ընկերու...

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Նիզամիէ երգաք անպարը իշուն մուգ-թաի 200,000 գլուխ չէքերին պէհէր գըՔէէյի ճէպիսի 77 փարատա թալիպի էօհտէսինտէ օրուպ մանր հալը բուլունին 23ԹուՆճիւ քէնչէնպիկ կիւնիւ գարարը դաթիսի վիրիլէճէկինտէն թէնզիլը ֆիյաթ իւէ իթայա թալիպ օլանլարըն մագամը ալիի Սէրասքէրի լեվազիմաթը ուսմուսիէ տայիրէսինէ կէրմէէրի իւան օլանուր։ Նօ. 7 3—3

ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ ՔԻՆԷԻՆԱՅԻ
ԳԻՆԻ ԵՒ ՕՇԱՐԱԿ
ԿՈՒՄՕ ԵՒ ԸՆԿ. ԴԵՂԱՊՈՐԾՈՒ Ի ՓԱՐԻԶ
QUINQUINA FERRUGINEUX

Այս երկու դեղերուն վերանորոգիչ և զօրացուցիչ յատկութիւնները յանձնարարելի են անարիւնութեան, դաշտանի անկանոնութեանց, ստամոքսի գլուխներու, աւշականութեան և արեան տկարութեան դէմ։ Կոմբօ և Ընկ. Երկաթախառն Քինէքինայի Գինին և Օշարակը շուտով կը բաժանուին տկար տղաքը, տժգոյն և անարիւն աղջիկները։ Օշարակը փոքր տղաքերու համար կը գործածուի. քինէքինայի կոդիւմով կը պատրաստուի։ Կը ծառայէ հիւանդաբար Բելդիէ քինինի պատրաստութեանը։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց
և ամէն դեղարանք։ A.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՌՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳԱՂԱՐ
771,000,000 ՖՐԱՆՔ
Տնօրէն-Բէյ յ'Ե-բրաա
Փարիզ, 16, Պուլվար տէ դ'Իթալիէն. 1, 3, իր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ
1845ին հիմնուելէն է ի վեր
Ապահովագրեալներու վճարուած 955,000000
1893ի տարեշրջան
Ապահովագրեալներու վճարուած 78,000000
Հաստատ 175,000000
Նոր ապահովագրութիւնք 1 Մէջ— 160,000000
1894 յունուար 1
Ա. ամբ. ու անշարժ կալ. յ'Ներքսպ 30,000000
Յաւելեալ դրամագլուխ 88,000000
Արդի ապահովագրու Գիւնդ 1 Մէջ— 37,000000
Տնեցիներն տարեվերջիր
Շահաբաժիններու բաշխումը և ապահովագիներու վերադարձումը՝ ի դէպ մահու։
Պայմանագրութեան նոր եղանակ
Ընկերութեան կողմանէ ԱՆՄԵՐԺԵԼԻ սիսեալ Առաջին տարւոյն լրանալու պէս։
ԱՌԱՆՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՐԿԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան։
Հինգ տարի հարը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխատրութիւններու արդ գումարը նուազեցուցած է ապահովագրողին մէջ։ Ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ՝ Տնօրէնութիւն և Թուրքիա
188 Ճ. ՍԻ. ՀՈՒԻԹՕԼ եւ ԸՆԿ.
Վալիտեա փողոց, Վէֆիկիս խան, Ղալաթիա

ՄՕՐԻՒՕԼ
ՇԱԼՈԹՕՒ, դեղագործ ի ՓԱՐԻԶ
MORRHUOL DE CHAPOTEAUT

ՄՕՐԻՒՕԼը կը պարունակէ բոլոր ագրեցիկ տարրերը Մորիւ ձկան իւղին, բացի ճարպոտ մասէն. ուստի արագ կ'ազդէ։ Հիւանդութիւններու մէջ կատարուած փորձերը կ'ապացուցանեն թէ ՄՕՐԻՒՕԼը շատ ազդեցիկ է նոր սկսող ցնցղատապերու, հաբբուխներու, իլուածքներու, կուրծքի հիւանդութեանց մէջ։ Առաջին օրերէն գիշերային քրտինք կը դադրին, ախորժակը կը բացուի, զօրը կը կենդանանայ, հիւանդները ոյժ կ'առնեն, հազը կը նուազի, մարմնոյն ծանրութիւնը կ'աւելնայ։ ՄՕՐԻՒՕԼը շուտով կը վերակազմէ տկար տղաքները։
ՓԱՐԻԶ, 8, Վիվիէն փողոց
եւ բոլոր դեղարանները

ԱՅՍ ՊԻՍԻՊԷԼԷՔԸ ՄԻԱՅՆ ԳՆԵՑԷ

որ շինուած է հռչակաւոր ՍՊԷՅՆ զինագործարանին կողմէ։ ՍՊԻՍԻ պիսիպէլէքը ամէնէն ծանօթն ու հռչակաւորն է։ Հաստատուն, վայելուչ, արագ, անմրցելի 1895ի նմուշառանին մէջ առաջին մրցանակը շահած է։ կը ծախսի Նիքիպիզ էրպէնի քով, Պոլիս Պահճէ Քապու Թիւ 2 ու Ղալաթիա Մահմուտիյէ փողոց Թիւ 22 ու 31։

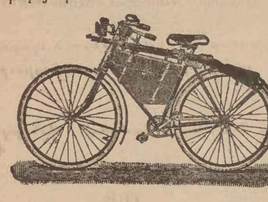

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալ է Մարգարեան տունը՝ Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, Բ. յարկ։ 366 59—80

ԵՎ NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ԲԱՐԻ-ՍԱՅԻՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՌԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան կրկնեալ ելեւմտիւնը

Գ. 20 Է Սամսոնի առաջնորդարան, ժամ 4ին յետմիջօրէի. Վերադարձ Տանեալ

Գ. 22 Է Սամսոնի առաջնորդարան, առաւօտեան ժամ 9ին։

Գ. 22 Է Գալաթիոյ մէջ Փոստ-Կեայ նաւամատոյցը՝ ուղեւորներու համար ... ժամ 10ին։

Գ. 23 Տ Ամասիոյ ... ժամը 2ին յետմիջօրէի։

Գ. 24 Ե Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 26 Հ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 27 Հ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 28 Ա Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 29 Բ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 30 Գ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 31 Դ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 1 Ե Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 2 Զ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 3 Է Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 4 Ը Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 5 Թ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 6 Ժ Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 7 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 8 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 9 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 10 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 11 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 12 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 13 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 14 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 15 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 16 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 17 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 18 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 19 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 20 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 21 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 22 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 23 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 24 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 25 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 26 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 27 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 28 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 29 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 30 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 31 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 1 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 2 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 3 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 4 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 5 Ի Սամսոնի առաջնորդարան, ... ժամ 4ին։

Գ. 6 Ի